

КРАТАК ВЕК РАЧАНСКОГ БАТАЉОНА

После борбе на Кадињачи стигао сам са два борца на Тару. Ту су се налазиле три рачанске чете. Настала је нова ситуација Ужице је пало и слободна територија била је изгубљена. Није била јасна ситуација са деловима Ужичког партизанског одреда. Наметало се питање како даље водити борбу. Процењивао сам да би могло да ое настави са територијалним начином ратовања али под условом да се спречи четнички антипартизански рат. Сматрао сам да је потребно тако усмерити и наша војна дејства. Јединице које су ту биле требало је да спречавају обнављање четништва на што широј територији.

На Тару су, дан или два после мог доласка, стигле две чете Колубарског батаљона Ваљевског одреда. Од руководства ових јединица могли су се добити неки најопштији подаци. Од Посавске чете могло се сазнати да су се неке наше јединице повукле према Санџаку. Од Колубараца смо сазнали да је Ваљевски одред остао на свом терену.

Пошто се радило о најопштијим подацима, тог тренутка најважније је било да се успостави веза између појединих батаљона Ужичког одреда, затим веза еа суседним одредима и нарочито са Врховним штабом. Сматрао сам да ради лакшег командовања од три рачанске чете треба формирати батаљон. До тада рачански батаљон није постојао. Не знам због чега то није раније учињено у *овом* устаничком крају који је дао шест партизанских чета. Нисам познавао кадар ове три чете па сам се консултовао са партијским и политичким руководством јединица око избора команде. Њихов јединствен став био је да Рајак Павићевић буде командант, а Миленко Топаловић комесар батаљона. На основу тога сам њих двојицу одредио на те дужности и извршио формирање батаљона.

После тога одржано је саветовање на коме су учествовали представници команде Рачанског батаљона, командир рачанских, колубарских и Посавске чете. Ту смо извршили анализу ситуације, одредили задатке и план дејства. Рачански батаљон добио је задатак да са две чете дејствује на јужним падинама Повлена и да се повеже с Ваљевским одредом, а једну чету привремено да остави на Тари ради прихватања снага које се буду враћале и ради прихватања курира који су били упућени у разним правцима. Та-

да сам изложио своју намеру да до потпунијег разјашњења ситуације затражим од Ваљевског одреда две коахубарске чете ради покривања територије око Косјерића, јер на тој територији није било партизанских снага и убрзано се обнављало четништво.

На саветовању је прихваћена оваква процена и усвојени задаци и план дејства. После тога одржан је збор свих присутних бораца.

Сутрадан сам са две колубарске чете кренуо за ваљевски крај. Требало је да се договорим око дејства двеју колубарских чета око Косјерића и другим заједничким питањима. У Костојевцима нас је стигао друг Бимбо са писмом од команде Рачанског батаљона. То писмо ме је изненадило. Командант и комесар Рачанског батаљона обавештавали су да је код њих дошао друг Тоша Сремац, члан Окружног комитета КПЈ за ужички округ и изнео им стварно врло песимистичко мишљење о даљем развоју устанка. Оценио сам да је такав став незгодан, али нисам помишљао да ће бити и тако трагичан као што се показало, иначе бих се одмах вратио на Тару итп бих наредио батаљону да дође. Написао сам једно врло оштро писмо команди Батаљона и у том писму сам ставове друга Тоше Сремца оквалификовао много оштрије него што сам о њима стварно мислио. Команди Батаљона ставио сам до знања да су до даљег искључиво под мојом командом и да извршавају само моја наређења. После тога продужио сам за ваљевски крај и у Љесковицама се повезао са командом Колубарског батаљона,

Кроз дан или два стигао је у Љесковице и Мирко Томић, члан Покрајинског комитета КПЈ за Србију и новопостављени командант Главног штаба за Србију. Њега је Врховни штаб из Радоиће упутио са усменим директивама за даљи рад у Србији. Мирко Томић се сложио с мојим захтевом да се колубарске чете упуте на терен око Косјерића. Две чете, под командом заменика команданта батаљона Татовића, кренуле су убрзо на тај задатак.

Са Мирком Томићем продужио сам за Штаб Ваљевског партизанског одреда. Кад смо стигли, одржали смо у селу Драгодолу саветовање на коме су учествовали чланови окружног комитета КПЈ за Ваљево и Шабац, команде Ваљевског и Подринског одреда и Тамнавског батаљона.

Кад сам се вратио у Поћуте, курир Бимбо нае је обавестио о расформирању Рачанског батаљона. Мирко Томић, Милош Милић и ја размотрили смо тај случај и били смо веома изненађени и огорчени. Решили смо да са три чете под мојом и Минићевом командом покушамо да окупимо борце и строго казнимо команду Рачанског батаљона. Кренули смо, стигли до Таре и вратили се натраг, али нам није успело да сазнамо где се налази команда Рачанског батаљона. Успоставили смо контакт само са неколико

бораца. Ни они нису имали воље да нам се придруже. Захватила их је дубока деморализација. Касније је највећи број бораца Рачанског батаљона то платио и главом.

Интересантно је да је Рачански батаљон расформиран на свега четири-пет километара далеко од Варде, где су ое у том моменту налазиле две колубарске чете и водиле борбу са Ајдачићевим четницима. Команда Рачанског батаљона знала је за то, али није хтела да се повеже с колубарским четама.

Радивоје ЈОВАНОВИЋ